

Strategi

Kompetanse for kvalitet

Strategi for videreutdanning av lærere

KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

Bård Vegar Solhjell

Bård Vegar Solhjell
Kunnskapsminister

Gro Elisabeth Paulsen

Gro Elisabeth Paulsen
Leder, Norsk Lektorlag

Solveig Hvidsten Dahl

Solveig Hvidsten Dahl
Norsk Skolelederforbund

Helga Hjetland

Helga Hjetland
Leder, Utdanningsforbundet

Halvdan Skard

Halvdan Skard
Leder, KS

Knut Patrick Hanevik

Knut Patrick Hanevik
Leder, Nasjonalt råd for
lærerutdanning

Stein Grøtting

Stein Grøtting
Skolenes landsforbund

Vakre blomster, Thailand

Kompetanse gir resultater

Lærere med høy faglig og pedagogisk kompetanse er en viktig forutsetning for elevenes læring. Dette bekreftes av mange studier som viser at høy faglig kompetanse betyr mye for hva elevene lærer. OECDs Economic Review fra august 2008 anbefaler for eksempel å investere i kompetansegivende videreutdanning, særlig i fagområdene matematikk, naturfag og teknologi.

Høy faglig og pedagogisk kompetanse hos lærerne bidrar til gode elevresultater. Det er derfor en utfordring at 40 prosent av lærerne i grunnskolen ikke har noen faglig fordypning i fagene de underviser i, og bare en femdel har fordypning på minst ett år i fagene de underviser i. Det er også betydelige forskjeller i faglig fordypning blant lærerne i videregående opplæring, der forskriftene stiller størst krav til faglig fordypning.

I St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen* er det lagt grunnlag for en ny statlig satsing på kompetanseutvikling etter at strategien *Kompetanse for utvikling* er avsluttet. *Kompetanse for utvikling* var begrunnet med behov for etter- og videreutdanning i forbindelse med innføringen av Kunnskapsløftet. Kompetanse for utvikling ga erfaringer fra gjennomføring som det er viktig å ivareta. I felles brev fra KS og Kunnskapsdepartementet 1. juli 2008 blir kommunene oppfordret til å fortsette satsingen på kompetanseutvikling.

Styrking av lærernes faglige kompetanse forutsetter videreutdanning, og Kunnskapsdepartementet varslet at de ville utvikle og iverksette et varig system for videreutdanning for det pedagogiske personalet. Videreutdanningen skal i første rekke målrettes mot fagområder og emner det på landsbasis særlig er behov for å styrke. Det varige systemet vil bidra til bedre muligheter for videreutdanning for det pedagogiske personalet og gi høyere kvalitet

i opplæringen. Høyere faglig kompetanse vil gi profesjonelle lærere bedre omdømme og høyere status i samfunnet.

For lav grad av faglig fordypning er en nasjonal utfordring. Statlige utdanningsmyndigheter har derfor et ansvar og en rolle i videreutdanningen. Samtidig er kompetanseutviklingen et lokalt ansvar som må være forankret i lokale behov i den enkelte kommune og fylkeskommune, på den enkelte skole og hos den enkelte lærer. Universiteter og høyskoler er de viktigste tilbyderne av videreutdanning for pedagogisk personale i grunnopplæringen. Et godt samspill mellom utdanningstilbydere, skoleeiere, statlige myndigheter og arbeidstakerorganisasjonene er en forutsetning for å få til et godt og varig system for videreutdanning.

Gjennom strategien *Kompetanse for utvikling* ble det nasjonalt etablert et nasjonalt samarbeid om kompetanseutvikling mellom KS, lærerorganisasjonene, universiteter og høyskoler og statlige utdanningsmyndigheter. I St.meld. nr. 31 (2007-2008) *Kvalitet i skolen* står det at departementet vil videreføre et bredt samarbeid med KS og organisasjonene om en fornyet satsing på kompetanseutvikling.

Derfor har underskriverne gått sammen om å utvikle *Kompetanse for kvalitet - strategi for videreutdanning*. Dette strategidokumentet uttrykker rammene for samarbeidet om et varig system for videreutdanning. Partene skal møtes jevnlig for å vurdere gjennomføringen og foreta justeringer og prioriteringer. I fellesskap skal vi følge utviklingen av videreutdanningen, gjøre prioriteringer og justere kursen. Målet er at videreutdanningen skal bidra til å styrke kvaliteten i skolen.

En del av en helhet

Lærerne skal formidle sentrale kunnskaper til elevene og legge til rette for læring. Krav til kunnskap endrer seg over tid og medfører nye og endrede krav til hva en lærer skal kunne. Derfor er lærernes kvalifisering en kontinuerlig og livslang prosess.

Den grunnleggende kvalifiseringen til læreryrket skjer i lærerutdanningene. For yrkesaktive lærere skjer den kontinuerlige kompetansebyggingen gjennom veiledning, etterutdanning, videreutdanning, læring gjennom lokal skoleutvikling og samarbeid og kompetanseutveksling med andre deler av arbeidslivet. Til sammen utgjør dette lærerens livslange kompetansebygging.

Systematisk og kontinuerlig kompetanseutvikling forutsetter dyktige skoleledere og skoleeiere. En systematisk heving av skoleledernes kompetanse skal blant annet bidra til at det blir lagt til rette for lærernes kontinuerlige kompetanseutvikling, og med det til høyere kvalitet i opplæringen av elevene.

Denne satsingen gjelder videreutdanning for pedagogisk personale i grunnsopplæringen. Videreutdanning er ressurskrevende og kan lett overskygge andre former for kompetanseutvikling. Det er derfor viktig å understreke at den statlig finansierte videreutdanningen er en del av en helhet som skal ses i sammenheng med de andre elementene i lærernes kompetansebygging. Instruktører og faglige ledere omfattes ikke av denne satsingen, men staten vil styrke kompetanseutvikling for denne gruppen gjennom andre kompetanseutviklingstiltak.

Skoleeierne har hovedansvaret for å gi sine ansatte i grunnsopplæringen nødvendig kompetanseutvikling, selv om staten vil bidra på utvalgte områder. På det lokale nivået må derfor tiltakene i den statlige satsingen inngå i en helhetlig lokal plan som omfatter alle typer kompetanseutviklingstiltak rettet mot målgruppen. Målet må være at de ulike delene av de lokale planene forsterker hverandre og i sum bidrar til en mest mulig helhetlig kompetanse av høy kvalitet.

Formål

Formålet med Kompetanse for kvalitet - strategi for videreutdanning er å styrke elevenes læring og motivasjon i grunnsopplæringen ved å øke lærernes faglige, fagdidaktiske og pedagogiske kompetanse gjennom målrettet og landsdekkende gjennomføring av videreutdanning. Strategien skal bidra til å øke læreryrkets status og styrke tilliten til skolens kvalitet.

Et varig system for videreutdanning

Utvikling av lærernes kompetanse gjennom videreutdanning krever forutsigbarhet og langsiktighet. Et varig system må utformes slik at de ulike aktørene og deltakerne har tillit til det og opplever at det fungerer i en langsiktig planlegging både ut fra den enkelte lærers yrkesmessige behov, og ut fra skolens, skoleeiers og nasjonale myndigheters behov.

Lærerne må kunne innpasse videreutdanningen i sin karriere og sin arbeids- og livssituasjon. Muligheten for å få videreutdanning kan motivere for å stå lenger i yrket og gjøre læreryrket mer attraktivt. Samtidig må det skapes realistiske forventninger til omfanget av videreutdanningen og forståelse for nødvendigheten av prioriteringer både lokalt og nasjonalt.

Å bygge opp kompetanse i en skole tar tid. Skoleeierne og skolene må derfor ha langsiktige og systematiske planer, og lærernes kompetansebygging må ses som

en del av skolens kompetanse. Langsiktighet kreves også for at nødvendige kompetanseutviklingstiltak skal kunne inngå som en naturlig del av skolens ordinære drift.

Universiteter og høyskoler må ha forutsigbarhet for å kunne bygge opp tilbud og ha stabil kapasitet til å dekke behovene for målrettede tilbud om videreutdanning.

Systemet er avhengig av at det planlegges, prioriteres, budsjetteres og tilrettelegges lokalt, regionalt og nasjonalt for gjennomføring på en måte som gir videreutdanning av høy kvalitet for det pedagogiske personalet og skolene, og slik at videreutdanningen kommer elevene til gode. På sikt må det være et mål at alle lærere får tilbud om videreutdanning som følge av nasjonale eller lokale tiltak.

Profesjonsrettet videreutdanning

En barnedrøm om foreldre med bedre tid, Norge

Systemet for videreutdanning som omtales i dette dokumentet, vil gi deltakerne videreutdanning i et omfang på inntil 60 studiepoeng i det enkelte fag eller område. Satsingen vil omfatte både de som ikke har fordypning i faget fra tidligere, de som har noe fordypning, og de som eventuelt vil la videreutdanningen inngå i en mastergrad. Videreutdanningen skal være knyttet til de prioriterte fagene og emnene, samtidig som det også skal gis rom for prioriteringer ut fra lokale behov.

Tilbudene om videreutdanning skal være på høyskole- og universitetsnivå og gi studiepoeng. Det gir tilbudene den nødvendige faglige kvaliteten og sikrer at utdanningen er forskningsbasert.

Videreutdanningen skal være rettet inn mot lærere som profesjonsutøvere. Studiene skal gi solid faglig og didaktisk kompetanse i faget. Det er nødvendig å kunne sitt fag, og det er nødvendig å kunne formidle faget på en måte som motiverer og gir kunnskap og forståelse. Videreutdanningen må også ivareta sentrale elementer i Kunnskapsløftet som vurdering, tilpasset opplæring, bruk av IKT i faget samt vektlegging av grunnleggende ferdigheter.

Videreutdanning gir som regel størst effekt på elevenes læring når den er knyttet til lærerens daglige virke. Tilbudene skal derfor i betydelig grad være praksisrettet ved at deltakernes egen yrkespraksis i størst mulig grad skal knyttes til og brukes som utprøvingsarena og refleksjonsgrunnlag for videreutdanningen. Det

innebærer at omfanget av lærernes ordinære oppgaver må reduseres i studieperioden slik at deler av arbeidstiden reserveres for videreutdanning. Det stiller krav om fleksible og praksisnære utdanningsopplegg fra universitetene og høyskolene og fleksibel tilrettelegging fra skoleeiers side. Videreutdanningen må la seg gjennomføre som deltidsstudium i kombinasjon med lærerarbeid.

Formålet med videreutdanningen er å bedre kvaliteten på opplæringen til elevene. Derfor må skoler og skoleeiere legge til rette slik at den kan gjennomføres uten vesentlige belastninger for elevenes opplæring. Ved å la videreutdanningen inngå som en definert del av lærernes stilling med tilsvarende reduksjon i lærernes ordinære oppgaver, skal skolen øke sin bemanning i

den perioden som en lærer deltar i videreutdanningen. Det vil sikre stabil opplæring for elevene og bedre lærernes motivasjon for studiene. Erfaringene fra strategien *Kompetanse for utvikling* peker på at tilgangen på kvalifiserte vikarer har vært en utfordring. Dette krever spesiell oppmerksomhet fra skoleeiers side slik at ikke lærernes fravær fører til dårligere opplæring for elevene, eller at utfordringene knyttet til vikarbruk fører til at lærere unnlater å ta videreutdanning eller faller fra studiene uten å fullføre.

En suksessfaktor for strategien er god søkning til og lite frafall fra videreutdanningen. Partene skal følge utviklingen og vurdere innretningen på systemet dersom deltakelsen og gjennomføringen ikke er som ønsket.

Nasjonalt samarbeid om strategien

På beite, Aserbajdsjan

Partenes roller og ansvar

Et felles dokument om videreutdanning for grunnopplæringen krever at de ulike partenes ansvar og oppgaver er klart definert. Skoleeier har ansvar for å ha riktig og nødvendig kompetanse og for å ha et system som gir mulighet til nødvendig kompetanseutvikling, slik det er fastsatt i opplæringsloven § 10–8. Denne strategien er et statlig bidrag til kommuner og fylkeskommuner i deres arbeid med å oppfylle lovens krav. Dersom man skal lykkes med dette arbeidet, forutsettes det et nært samarbeid mellom alle berørte parter også på fylkes- og kommunenivå. Det er viktig at kommuner, fylkeskommuner og andre skoleeiere kan utnytte de fagtilbudene som utvikles som følge av denne strategien til å kjøpe videreutdanning av et større omfang enn det som omfattes av statlig finansiering.

Nasjonale utdanningsmyndigheter skal

- på grunnlag av de årlige statsbudsjettene bidra med særskilte statlige ressurser til å gjennomføre videreutdanning
- samarbeide med universitets- og høyskolesektoren, skoleeierne og arbeidstakerorganisasjonene om kvalitet og relevans i videreutdanningstilbudene

- gjennom Fylkesmannen bidra til regionalt samarbeid og koordinering mellom partene som inngår i strategien
- i samarbeid med partene fastsette mål og nasjonale prioriteringer for videreutdanningen
- ha ansvar for systemet for rapportering om gjennomføringen og gjennomføre nødvendige nasjonale kompetansekartlegginger
- foreta nødvendige evalueringer av strategien i samarbeid med partene
- gjennom Fylkesmannen føre tilsyn med at skoleeierne ivaretar sitt ansvar for kompetanseutvikling
- fordele ressurser etter fastsatte kriterier og føre kontroll med bruk av midlene

Kommuner og fylkeskommuner skal

- forankre systemet for videreutdanning i sin egen organisasjon
- sikre sammenhengen mellom den statlige satsingen og egne satsingsområder
- kartlegge behov for kompetanseutvikling hos det pedagogiske personalet og på den enkelte skole i samarbeid med partene
- i samarbeid med organisasjonene lage en helhetlig og rullerende plan for etter- og videreut-

danning for pedagogisk personale og skoleledere der statlig finansierte tiltak inngår som en integrert del, og forankre planen politisk

- delta i satsingen på videreutdanning gjennom å dekke en andel av vikarutgiftene og utgifter til reise, opphold, læremidler, m.v. og legge til rette for deltakelse
- samarbeide med organisasjonene, tilbyderne og evt. andre kommuner/fylkeskommuner om kvalitet, relevans, tilrettelegging og tilpasning av tilbudene om videreutdanning
- foreta nødvendige evalueringer av gjennomføringen av lokale planer i samarbeid med partene

KS skal

- stimulere til samarbeid lokalt og regionalt mellom kommuner og fylkeskommuner, arbeidstakerorganisasjonene og universiteter og høyskoler om kompetanseutvikling.
- bidra til å forankre systemet for videreutdanning i kommunesektoren
- motivere arbeidsgiverne til, sammen med arbeidstakerorganisasjonene, å utvikle systematiske planer for kompetanseutvikling av det pedagogiske personalet der videreutdanning inngår
- motivere kommuner og fylkeskommuner til å delta i satsingen på videreutdanning
- samarbeide med partene om kvalitet og relevans i videreutdanningstilbudene
- i samarbeid med partene bidra med å fastsette mål og nasjonale prioriteringer for videreutdanningen

Arbeidstakerorganisasjonene skal

- bidra til å forankre systemet for videreutdanning hos medlemmene og motivere til deltakelse
- bidra til lokalt samarbeid med arbeidsgiver om langsiktige planer for kompetanseutvikling for det pedagogiske personalet
- samarbeide med de andre partene om regional organisering av tilbud og etterspørsel
- samarbeide med partene om kvalitet og relevans i videreutdanningstilbudene
- i samarbeid med partene bidra med å fastsette mål og nasjonale prioriteringer for videreutdanningen

Universitets- og høyskolesektoren skal

- gjennom samarbeid i UH-sektoren og med grunnopplæringen identifisere og utvikle faglig solide og praksisnære tilbud om videreutdanning på inntil 60 studiepoeng på prioriterte områder
- tilby videreutdanning med høy kvalitet på de prioriterte områdene og på andre områder som er etterspurt, på en fleksibel måte og tilpasset lærernes arbeids- og studiesituasjon
- sørge for at institusjoner som utvikler tilbudene om statlig finansiert videreutdanning, kan samarbeide med andre institusjoner om å tilby videreutdanningstilbud til skoleeierne, og at tilbudene som utvikles kan brukes som eksempler av andre institusjoner, dersom de ønsker dette
- i samarbeid med partene bidra med å fastsette mål og nasjonale prioriteringer for videreutdanningen

Lokal forankring

Blomstrende trær, Polen

Kommunene, fylkeskommunene og private skoleeiere har ansvar for å gi kompetanseutvikling slik det blant annet er fastsatt i opplæringsloven § 10–8. Lokal forankring er avgjørende for å sikre helhet i kompetanseutviklingen. Forskning viser at endring som skal fremme kvalitetsbedring, må bygge på lokalt opplevde utfordringer. Lokale tiltak og prioriteringer må derfor ta utgangspunkt i opplevde behov for videreutdanning hos skoleeier, skolene og lærerne. Skoleeier må ha klare planer for hvordan ny kompetanse skal anvendes.

Videreutdanning er en ressurs for den enkelte lærer, skole og skoleeier. Den har som mål å gi elevene bedre opplæring med økt læringsutbytte. Enkeltlæreres høye kompetanse må utnyttes til beste for hele skolen. Videreutdanningen må derfor inngå både som en del av den enkelte lærers karriereutvikling og som et ledd i skoleeiers og skolens plan for å utvikle skolens totale kompetanse, inklusive skoleledernes faglige kompetanse. Skoleeier skal derfor sørge for jevnlig kartleg-

ginger av kompetansebehovet og på grunnlag av disse utvikle langsiktige strategier og årlige planer for kompetanseutvikling der videreutdanningen inngår. Planen skal være politisk forankret lokalt, og arbeidet med utvikling og gjennomføring av planen skal skje i samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene.

For mange kommuner vil det være nødvendig å samarbeide regionalt, både om å kartlegge kompetansebehov og om å organisere og gjennomføre konkrete tiltak.

Skolelederne har en nøkkelrolle i planlegging og praktisk tilrettelegging på egen skole. Skolelederne har ansvar for å kartlegge behov, herunder behovet for videreutdanning, og sørge for gjennomføring på egen skole. Skolelederne har også ansvar for å sikre medinnflytelse og medbestemmelse for medarbeiderne og arbeidstakerorganisasjonene, slik at den enkelte lærer ser kompetanseutvikling som en naturlig del av utøvelsen av yrket.

Universiteter og høyskoler – tilbud og studieplasser

Universitetsloven § 1-3 pkt i) definerer universiteters og høyskolars ansvar slik: *Universiteter og høyskoler skal tilby etter- og videreutdanning innenfor institusjonens virkeområde.*

UH-sektoren har en sentral rolle i utformingen av tilbud om videreutdanning. En forutsetning for å få til et system for målrettet videreutdanning av høy kvalitet er at tilbyderne av videreutdanning legger langsiktige planer og utvikler tilbud som svarer på utfordringene innenfor de prioriterte områdene. Et utvalg UH-institusjoner tildeles midler for å utvikle videreutdanningstilbud på inntil 60 studiepoeng på de prioriterte fagområdene og innenfor rammene som

strategien setter. Tilbudene som utvikles med statlige midler, skal imidlertid kunne benyttes av alle universiteter og høyskoler for å sikre et bredt tilbud som møter lokale behov i hele landet.

Det er viktig at tilbyderne samarbeider med skoleeierne om planlegging og gjennomføring. De institusjonene som har utviklet tilbudene om videreutdanning og de som skal gjennomføre tilbudene, må finne samarbeidsformer slik at de kan tilby videreutdanning med høy relevans og kvalitet. UH-institusjonene må også være i stand til å gi videreutdanning innenfor andre områder hvor skoleeierne har avdekket lokale behov.

Finansiering

Systemet for videreutdanning forutsetter at staten finansierer utvikling av studietilbudene og tilbyr kommuner og fylkeskommuner et visst antall gratis studie-plasser. Staten vil tildele utvalgte UH-institusjoner med høy kompetanse på området midler til å utvikle tilbudene. Et antall institusjoner som kan vise til erfaringer med gode, relevante studietilbud, får midler til å gi tilbud om gratis studieplasser. Det er en forutsetning at fordelingen av midler og gjennomføringen av videreutdanningen skjer på en måte som ivaretar geografisk spredning og behovet for regionalt samarbeid både mellom skoleeier og UH-institusjonene og mellom UH-institusjonene i regionen. Det skal sikre at tilbudene kan gis til lærere over hele landet.

I det varige systemet for videreutdanning dekker staten en del av kostnadene med økt bemanning for å dekke opp for lærere som bruker arbeidstid på videreutdanning. Dette skjer ved at statlige utdanningsmyndigheter gir tilskudd til en andel av vikarkost-

nadene til skoleeiere som har fått tildelt studieplasser. Skoleeier dekker en tilsvarende andel av vikarkostnadene og kostnader knyttet til reise, opphold, læremidler mv. Det er forutsatt at studiet har en betydelig grad av praksisorientering.

Partene er enige om at de som deltar i videreutdanning, må frigjøres fra deler av sine ordinære oppgaver. En tar utgangspunkt i at arbeidet som legges ned for å ta 60 studiepoeng, tilsvarer et arbeidsår. Staten og lokal arbeidsgiver dekker 40 % hver ved frigjøring fra ordinære oppgaver. De resterende 20 % er lærerens eget bidrag.

Dersom det viser seg å være flere som ønsker videreutdanning enn hva det er midler til, skal som hovedregel de skoleeierne og skolene som har lavest andel lærere med fordypning innenfor de prioriterte fagene og emnene, prioriteres. Det utvikles kriterier for prioritering av studieplassene i samarbeid mellom partene.

Prioriteringer og delmål for perioden 2009- 2012

I St.meld. 31 (2007-2008) Kvalitet i skolen er det lagt vekt på strammere prioritering av hva slags kompetanseutvikling de statlige bevilgningene skal kunne benyttes til. I satsingen på videreutdanning skal det nasjonalt fastsettes hvilke fag og emner som skal prioriteres i nært samarbeid mellom kommunesektoren, organisasjonene og UH-sektoren.

Kapasiteten for den lokale skole og skoleeier er begrenset med hensyn til antall lærere som til enhver tid kan være under videreutdanning. For stort omfang av videreutdanningen kan gå ut over elevenes læring, bl.a. på grunn av vansker med å få kvalifiserte vikarer. Derfor er det viktig i hver periode å prioritere noen fag og fagområder.

Et naturlig valg i perioden 2009-2012 er fagene som omfattes av endringene i kompetanseforskriften, dvs. norsk/samisk, matematikk og engelsk. Forskriftsendringen er en generell endring, og det er derfor et mål at alle kommuner og fylkeskommuner skal ha lærere som deltar i videreutdanningen på disse områdene. Denne prioriteringen vil i denne perioden fortrinnsvis til-

godese personale som arbeider på grunnskolens ungdomstrinn og omfatte ca 50 prosent av midlene.

Det vil også være naturlig å prioritere leseopplæring fordi det er lite tilgang på lesespesialister i skolen. Denne prioriteringen vil i denne perioden fortrinnsvis omfatte lærere i grunnskolens barnetrinn og omfatte ca 20 prosent av midlene.

I tillegg foreslås det at noen midler avsettes til andre fag ut fra både lokale og nasjonale behov for videreutdanning. Naturfagene fysikk og kjemi og yrkesfaglige programfag peker seg nasjonalt ut som særlig aktuelle områder. Det vil være naturlig at disse midlene i denne perioden fortrinnsvis imøtekommer behov blant pedagogisk personale i videregående opplæring. Praktisk-estetiske fag og rådgivning peker seg også ut som aktuelle områder. Denne delen vil omfatte ca 30 prosent av midlene.

Prioriteringene vil endres over tid innenfor det varige systemet etter prioriteringer fra partene. På sikt skal andre fagområder og alle skoleslag gis prioritet.

Delmål 2009-2012

Strategien skal gi:

- økt kompetanse for lærere innenfor fagene norsk og samisk, matematikk og engelsk, fortrinnsvis på ungdomstrinnet
- økt antall lærere med spesialkompetanse i leseopplæring, fortrinnsvis på barnetrinnet
- økt kompetanse for lærere i andre fag ut fra lokale og nasjonale behov (fysikk, kjemi, yrkesfaglige programfag), fortrinnsvis for lærere i videregående opplæring, og i praktisk-estetiske fag og rådgivning.
- deltakelse fra alle kommuner og fylkeskommuner

Utgitt av:
Kunnskapsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:

Departementenes servicesenter
Post og distribusjon
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Faks: 22 24 27 86

Publikasjonskode: F-4249 B
Illustrasjoner: Det Internasjonale Barnekunstmuseet
Forsideomslag: *Jeg liker blomster*, Kina
Design: Grafia Kommunikasjon AS / Therese Gjerde
Trykk: Grafia Kommunikasjon AS -11/2008 - opplag 2000